

УДК 631.1

Зінченко О.А.,
*д-р екон. наук, професор, професор кафедри
 фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку
 ДВНЗ «Криворізький національний університет»,*
 Зінченко Д.С.,
*магістрант, факультет менеджменту і маркетингу,
 Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РІВНЯ ПІДПРИЄМСТВА

Zinchenko O.A.,
*dr.sc.(econ.), professor, professor at the department
 of finance and innovatively development,
 SIHE "Kryvyi Rih National University"*
 Zinchenko D.S.,
*magistrant, management and marketing faculty,
 Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute*

IMPROVING APPROACHES TO MANAGING INVESTMENT RESOURCES TO INCREASE ECONOMIC LEVEL OF ENTERPRISE

Постановка проблеми. Актуальність питань, пов'язаних з забезпеченням підприємств інвестиційними ресурсами не викликає сумніву, оскільки ефективність інвестиційно-інноваційних процесів є основою формування високих економічних результатів на всіх рівнях господарювання. Від системності управління інвестиційними процесами залежить формування стратегічної конкурентоспроможності підприємства. З дослідженням базових аспектів управління інвестиціями пов'язана велика кількість досліджень провідних вчених світу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Так, питанням, пов'язаним з дослідженням інвестицій присвячено роботи значної кількості економістів, таких як Бланк І.О. [1], Карпіщенко А.А. [2], Савчук В.П. [3], Поддєрьогін А.М. [4], Кирейцев Г.Г. [5], Ілляшенко М. С. [6], Денисенко М.П. [7], Реверчук С.К. [8] та ін. Більшістю авторів прямо або опосередковано підкреслюється значимість даного питання та роль ефективного управління інвестиційними ресурсами в забезпеченні підвищення економічного рівня підприємства. Багатьма авторами розглядаються також різні аспекти інвестиційної діяльності підприємства [4-9], пов'язані з визначенням сутності, класифікацією та функціями базових категорій, що характеризують інвестиційну діяльність, і зокрема інвестиційні ресурси і підкреслюється необхідність обґрунтованого управління ними. Отже, існує необхідність вивчення питання щодо удосконалення механізму управління інвестиційними ресурсами.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних та методологічних положень щодо удосконалення управління інвестиційними ресурсами з огляду на підвищення економічного рівня підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На підприємствах з метою досягнення певного рівня конкурентоспроможності постійно здійснюється інвестиційний процес. І від того, наскільки оптимальним та ефективним є управління інвестиційними ресурсами, наскільки інноваційними та перспективними будуть сфери, до яких залучаються такі ресурси, залежить в кінцевому підсумку економічний рівень підприємства. В сучасних непростих кризових умовах саме використання інноваційно-інвестиційного шляху розвитку є ключовим чинником досягнення довготривалої конкурентоспроможності підприємств.

Важливість вивчення таких аспектів не викликає сумнівів і підкреслюється більшістю дослідників.

Так, в роботі [3, с. 672] підкреслюється важливість визначення інвестиційних потреб проекту, а також джерела їх фінансування; розглянуто структуру та характеристику необхідних інвестицій. Далі в даній роботі [3, с. 673] визначається, що всі потреби підприємства в отриманні коштів можна розподілити на три групи: прямі інвестиції, супутні інвестиції, інвестування виконання НДР, а також надано характеристику таких груп інвестицій та визначено, що «загальний обсяг інвестицій

представляє собою суму всіх інвестиційних витрат: прямих інвестицій, супутніх інвестицій та інвестицій в НДР».

В роботі [10], поряд з акцентами на важливості даного питання, надається визначення інвестиційної діяльності та підходи до класифікації її об'єктів наступним чином: «Інвестиційна діяльність являє собою частину господарської діяльності підприємства за цільовим формуванням і розпорядженням власними і позиковими джерелами фінансових ресурсів, а також амортизацією, які забезпечують його розширене відтворення. Інвестиційна діяльність підприємства є об'єкт фінансового управління, пов'язаний з впорядкованим вкладенням фінансових ресурсів в розвиток виробництва і соціальну інфраструктуру (капітальні вкладення у власні і спільні виробництва, інфраструктуру або прямі інвестиції) і в цінні папери емітентів (непрямі інвестиції). Інвестиційна діяльність підприємства носить довгостроковий характер і пов'язана не тільки з вкладеннями фінансових ресурсів за певними напрямками, а й з емісією власних цінних паперів і з цільовим залученням інших довгострокових позикових джерел фінансування прямих виробничих і невиробничих інвестицій. Інвестори здійснюють вкладення власних, позикових і залучених коштів у формі інвестицій та забезпечують їх цільове використання. Об'єктами інвестиційної діяльності є: новостворювані і модернізовані основні фонди у всіх галузях економіки; цінні папери (акції, облігації); цільові грошові вклади; інтелектуальні цінності; науково-технічна продукція та інші об'єкти власності; майнові права і права на інтелектуальну власність».

В роботі [11] надається визначення інвестиційних ресурсів як «сукупності фінансових ресурсів, які формуються й використовуються підприємством для вирішення проблем, пов'язаних із процесами проектування, будівництва, розвитку суб'єктів підприємницької діяльності, тобто фінансують інвестиційну діяльність підприємства». Також в даній роботі зазначається, що «формування інвестиційних ресурсів підприємства здійснюється за двома напрямками – по державних і недержавних джерелах фінансування». До державних інвестиційних ресурсів у даній роботі відносять «інвестиції з Державного бюджету України й місцевих бюджетів, інвестиційні кошти позабюджетних фондів, а також власні кошти державних підприємств і організацій», а до недержавних інвестиційних ресурсів – «власні кошти підприємств і організацій, довгострокові й короткострокові кредити банків, кошти населення, кошти цільових фондів, що перебувають у розпорядженні фізичних та юридичних осіб, а також інші джерела (емісія облігацій підприємств, лізинг)».

Отже, виходячи із розглянутих підходів провідних економістів, пов'язаних з розкриттям сутності і класифікації інвестиційних ресурсів, доцільно акцентувати увагу на питаннях, пов'язаних з удосконаленням механізму управління залученням інвестиційних ресурсів в інноваційну діяльність.

Слід зазначити, що насамперед джерела фінансування інноваційних проектів залежать від фінансового механізму підприємства. На думку авторів [4, с. 321], джерелами фінансування можуть бути: власні фінансові ресурси; позичені фінансові ресурси; кошти, отримані від продажу цінних паперів, внески членів трудових колективів; кошти державного бюджету та місцевих бюджетів; кошти іноземних інвесторів. З точки зору сучасних досліджень фінансового менеджменту [4; 5] розмежовують фінансовий механізм за ознакою рівня фінансового управління на директивний і регулювальний. Безпосередній вплив на фінансову діяльність підприємства здійснюється через фінансовий механізм державного регулювання (ставки податків, різноманітні стимули і санкції), але, у свою чергу, ефективна організація та функціонування фінансів підприємства впливають на рівень державних фінансів (наповнюваність державного й місцевих бюджетів, позабюджетних фондів) і на економічне зростання взагалі. Оскільки суспільний продукт є результатом економічної діяльності підприємства, детальнішої уваги потребує саме фінансовий механізм підприємства. З урахуванням викладеного вище доцільно розглядати його як внутрішньогосподарський, а фінансовий механізм державного регулювання – як зовнішній щодо фінансового механізму підприємства. До фінансового регулювання входить, як відомо, система інструментів, за допомогою яких держава впливає на фінансову діяльність підприємства. З одного боку, це ставки податків і зборів та механізм їх стягнення, а з другого – інструменти державної фінансової підтримки у вигляді бюджетних позик або дотацій. Ця частина фінансового механізму не залежить від внутрішніх зусиль підприємства і має бути прийнятою підприємством як умова зовнішнього середовища, до якої воно має пристосуватися у процесі своєї господарської діяльності. Інша річ – внутрішній фінансовий механізм підприємства, ефективність якого визначається формами, методами та інструментами, які використовує підприємство у своїй діяльності. Тому ця складова фінансового механізму потребує пильної уваги до організації його функціонування.

У якості фінансових джерел забезпечення інвестиційного процесу (покриття інноваційних витрат за рахунок фінансових ресурсів, що акумулюються суб'єктами господарювання і державою) слід акцентувати увагу на самофінансуванні, кредитуванні й державному фінансуванні, а у якості інструментів механізму ресурсного забезпечення інвестиційного процесу виокремити склад і структуру його джерел. Інвестиційні ресурси визначають не тільки політику фінансування господарської діяльності підприємства, а й впливають на економічний рівень його діяльності. Для виявлення впливу окремих інструментів фінансового забезпечення пропонується детальне обґрунтування складу основних джерел інвестиційних ресурсів, що направляються на інноваційний розвиток підприємств. Можливість залучати інвестиційні ресурси з різних джерел, у тому числі на фінансовому ринку, дає

змогу підприємству відносно вільно маневрувати структурою цих ресурсів, вибираючи оптимальні їхні комбінації. Однак є певні чинники, що впливають на обсяг і структуру інвестиційних ресурсів підприємства. До них належать: форма власності й організаційно-правові форми підприємства, галузеві особливості підприємства, мета і завдання економічного розвитку на певному проміжку часу, внутрішня фінансова політика підприємства тощо.

Головна вимога при цьому до інноваційно - інвестиційних заходів, це їх економічна ефективність. Базовим критерієм визнання заходу у якості інноваційного є, в першу чергу, перевищення прибутковості діяльності підприємства за результатами впровадження інновацій над базовою прибутковістю. А отже рівень прибутку на відповідну суму витрат після використання удосконалених методів управління інвестиціями повинен зростати постійно у порівнянні як з минулими періодами, так і з альтернативними варіантами розвитку. В основу таких змін необхідно покласти досягнення науково- технічного прогресу, які сприятимуть зростанню рівня конкурентоспроможності в цілому.

Виходячи із наведеного вище, пропонуємо наступне визначення інвестиційних ресурсів. Інвестиційні ресурси представляють собою сукупності матеріальних і нематеріальних ресурсів підприємства, залучених із зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування, спрямованих на здійснення фінансування інвестиційної діяльності підприємства з метою досягнення мети його створення.

Процес управління інвестиційними ресурсами можливо удосконалити шляхом розробки організаційно - економічного механізму такого управління, який враховує всі чинники впливу на процес залучення інвестиційних ресурсів, його предмет, мету, об'єкт, принципи тощо. Для відображення реалізації інвестиційної політики підприємства нами розроблено організаційно – економічний механізм управління його інвестиційними ресурсами (рис. 1).

Функціонування організаційно – економічного механізму управління інвестиційними ресурсами підприємства повинно здійснюватись у рамках стратегії і тактики управління інноваційно – інвестиційним процесом з дотриманням вимог нормативно – правової бази розвитку підприємства. При цьому стратегія діяльності підприємства орієнтується насамперед на дотримання базових вимог функціонування підприємств в ринковій економіці. Такими вимогами, як відомо, є досягнення стратегічних цілей створення підприємства у вигляді його капіталізації та забезпечення зростання доходів засновників.

Організаційні та економічні методи управління інвестиційними ресурсами підприємства тісно взаємопов'язані зі стратегією і тактикою інноваційно - інвестиційного розвитку підприємства, і здійснюються вони через відповідний орган управління цим процесом.

Стабільний інвестиційно – інноваційний розвиток є необхідною умовою, що забезпечує існування підприємства. Лише за умови постійного впровадження ефективних заходів керівництво і персонал мають змогу втілювати в життя заходи, спрямовані на досягнення мети підприємства. Такою метою виступає досягнення відповідного економічного рівня підприємства, його результативності, продуктивності, задоволення інтересів власників щодо зростання їх доходів та підвищення ринкової вартості підприємства. Нами доведено, що окрім загальновизнаних сфер застосування будь-якого організаційно-економічного механізму (у тому числі організаційно-економічного механізму управління інвестиційними ресурсами), таких як: виробнича, фінансова, інвестиційна, (враховуючи наявність також таких його складових як: соціальної, екологічної, правової, силової, техніко- технологічної, інтелектуальної, кадрової, інформаційної тощо) доцільно акцентувати увагу також на таких функціях та сферах його застосування як зовнішньоекономічна, комунікаційна та інноваційна. Акцент на виокремленні зовнішньоекономічної сфери використання запропонованого механізму, з нашої точки зору, викликаний складним та непрогнозованим зовнішньополітичним становищем України. Врахування цих мінливих та проблемних чинників впливу на функціонування як економіки в цілому, так і зокрема підприємств, що здійснюють зовнішньо-економічну діяльність є вельми важливим. Виокремлення комунікаційної сфери викликане важливістю даного аспекту в умовах перманентної і швидкої зміни темпів, умов, функцій та систем комунікацій. В першу чергу їх розширення до всесвітнього рівня без певних встановлених меж та лімітів. Отже, достатнє та ефективне використання таких можливостей є необхідною умовою забезпечення функціонування будь-якого організаційно- економічного механізму.

Крім того слід відзначити, що управління інвестиційними ресурсами як система повинне базуватись на принципах системності, комплексності, цільової спрямованості, економічної ефективності та оптимальності. Найважливішим із цих принципів є принцип системності, який дозволяє враховувати і аналізувати в комплексі всі важливі чинники впливу на рівень використання інноваційних ресурсів підприємства. Принцип економічної ефективності є важливим для менеджерів та власників підприємства, оскільки його дотримання є запорукою досягнення мети створення підприємства щодо зростання величини прибутку, рівня прибутковості та нарощення капіталізації підприємства. Крім того в окремих випадках доцільно базуватись на інших функціональних підходах до формування та підбору відповідних принципів такого управління, виходячи із специфічних умов функціонування конкретного підприємства, в тому числі – їх галузевої належності, економіко – соціальних, екологічних, географічних. Важливими елементами наведеного механізму є предмет і об'єкти управління, принципи і методи управління, заходи і етапи управління інвестиційними ресурсами.

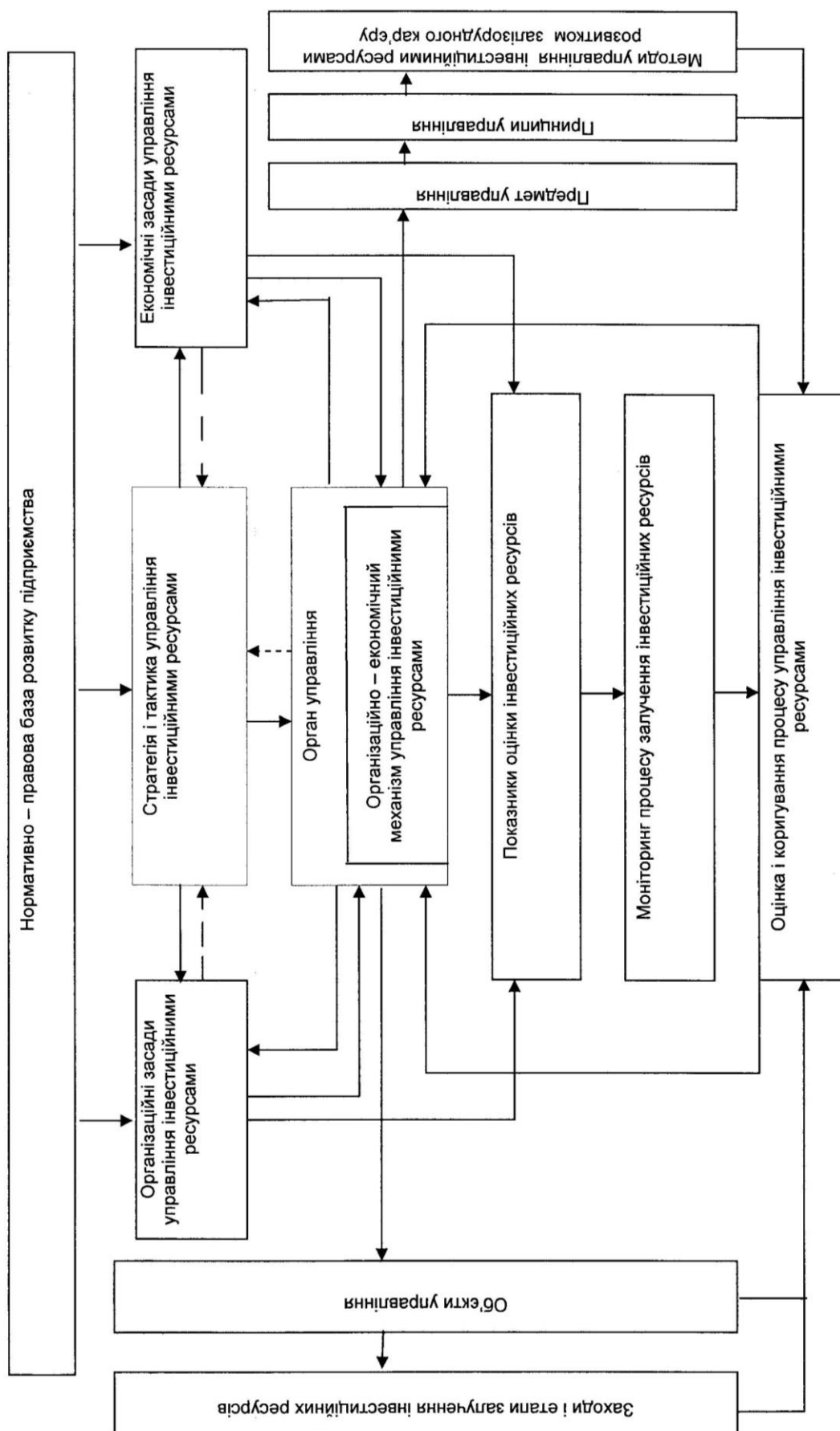

Рис. 1. Схема організаційно – економічного механізму управління інвестиційними ресурсами підприємства
Джерело: авторська розробка

Для прийняття відповідних управлінських рішень в межах даного організаційно – економічного механізму нами запропоновано застосовувати систему показників оцінки інвестиційних ресурсів, здійснювати моніторинг відповідного процесу, і з урахуванням отриманих результатів здійснювати його оцінку і коригування як складової частини виконання інноваційно – інвестиційної політики підприємства.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, представлені в даній роботі наукові уявлення і методичні підходи до удосконалення механізму управління інвестиційними ресурсами сприятимуть більш обґрунтованому підходу до формування інвестиційних стратегій підприємств з метою підвищення їх економічного рівня.

Література

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: учеб.курс. – 2-е изд., перераб. и доп / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 552 с.
2. Карпищенко АА. Организационное обеспечение инновационного развития предприятия / А.А. Карпищенко // Маркетинг инноваций и инновации в маркетинге : [монография] / под общ. ред. д.э.н., проф. С. М. Ильяшенко. – М. : ИТД «Университетская книга», 2008. – С. 459-464.
3. Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В.П. Савчук. – К. : Издательский дом «Максимум», 2005. – 884 с.
4. Фінанси підприємств : підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. – К. : КНЕУ, 2005. – 546 с.
5. Фінансовий менеджмент: навч. посібник, 3 вид., перероблене і доповнене / За ред. Г.Г. Кирейцева. – К. : «Центр навчальної літератури», 2004. – 531 с.
6. Ильяшенко Н.С. Организационно-экономические основы инновационного маркетинга промышленных предприятий : монография / Н.С. Ильяшенко. – Суми. : «Изд-во СумГУ», 2011. – 192 с.
7. Денисенко М.П. Возможности активизации инвестування в сучасних умовах / М.П.Денисенко // Економіка України. – 2003. – № 1. – С. 28-31.
8. Реверчук С.К. Инвестология : наука про інвестування : навч. пос. / С.К. Реверчук. – К. : Атіка, 2001. – 264 с.
9. Денисенко М.П. Основы інвестиційної діяльності / М.П.Денисенко. – К.: Алеута, 2003. – 338 с.
10. Витун С. Е. Финансы организаций: учеб. пособие / С.Е. Витун, А.И. Чигрина ; под ред. С. Е. Витун. – Минск: ГрГУ им. Янки Купалы, 2012. – 312 с.
11. Удалих О.О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства : навч. посіб. / О.О. Удалих. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 142 с.

References

1. Blank, Y.A. (2006), *Investitsionnyy menedzhment: ucheb.kurs* [Investment management: a course], Elga, Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine, 552 p.
2. Karpishchenko, A.A. (2008), "Organizational support of innovative development of the enterprise", *Marketing innovatsiy i innovatsiy v marketinge* [Marketing of innovations and innovations in marketing], monograph, ITD «Universitetskaya kniga», Mariupol, Ukraine, pp. 459-464.
3. Savchuk, V.P. (2005), *Praktycheskaya entsiklopediya. Finansovyy menedzhment* [Practical encyclopedia. Financial management], Izdatelskiy dom «Maksimum», Kyiv, Ukraine, 884 p.
4. Podderohin, A.M. (2005), *Finansy pidpriemstv* [Finance Companies], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 546 p.
5. Kyreitsev, H.H. (2004), *Finansovyi menedzhment* [Financial Management], tutorial, 3rd edition, revised and enlarged, "Tsentr navchalnoi literatury", Kyiv, Ukraine, 531 p.
6. Ilashenko, N.S. (2011), *Organizatsionno-ekonomicheskije osnovy innovatsionnogo marketinga promyshlennykh predpriyatiy* [Organizational and economic foundations of innovation marketing of industrial enterprises], «Izd-vo SumHU», Sumy, Ukraine, 192 p.
7. Denysenko, M.P. (2003), "Enhance investment opportunities in modern conditions", *Ekonomika Ukrainy*, no. 1, pp. 28-31.
8. Reverchuk, S.K. (2001), *Investolohiia : nauka pro investuvannia* [Investolohiya: the science of investing], tutorial, Atika, Kyiv, Ukraine, 264 p.
9. Denysenko, M.P. (2003), *Osnovy investytsiynoi diialnosti* [Fundamentals of investment], Aleuta, Kyiv, Ukraine, 338 p.
10. Vytun, S.E. and Chigrina, A.I. (2012), *Finansy orhanizatsiy* [Financial Organizations], textbook, GrGU im. Yanki Kupaly, Minsk, Belarus, 312 p.
11. Udalykh, O.O. (2006), *Upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu promyslovoho pidpriemstva* [Management of investment activity of industrial enterprise], textbook, Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 142 p.